

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
ЛУГАНСКОЙ НАРОДНОЙ РЕСПУБЛИКИ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ
ВЫСШЕГО ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ
«ЛУГАНСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ ТАРАСА ШЕВЧЕНКО»

ПРИТВЕРЖДАЮ

Ректор

Е. Н. Трегубенко

30

марта

2018 г.

ПРОГРАММА

профильного аттестационного экзамена по направлению подготовки

44.03.01 «ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ»

Профиль: Начальное образование

(с сокращённым сроком обучения на базе

среднего профессионального образования)

(уровень профессионального образования «*бакалавр*»)

ПОЯСНИТЕЛЬНАЯ ЗАПИСКА

На вступительном комплексном экзамене у студентов проверяется теоретическая и практическая подготовленность к дальнейшему обучению.

В настоящей программе приведен перечень дисциплин, дан объем учебного материала, который вошел в содержание вступительного комплексного экзамена.

Изучение рекомендованной в программе литературы позволит студентам хорошо подготовиться и успешно сдать вступительный экзамен.

ПЕРЕЧЕНЬ ТЕМ ДЛЯ ПОДГОТОВКИ К ПРОФИЛЬНОМУ АТТЕСТАЦИОННОМУ ЭКЗАМЕНУ

Педагогика

Общие основы педагогики

Предмет и задачи педагогики

Объект, предмет и функции педагогики. Взаимосвязь педагогики и других наук о человеке. Источники педагогического знания.

Методы педагогических исследований

Педагогическая действительность и ее изучение. Методы педагогических исследований. Педагогический эксперимент, виды экспериментов.

Общие закономерности развития

Развитие личности. Факторы развития личности. Деятельность как фактор развития личности. Диагностика развитости.

Возрастные и индивидуальные особенности развития

Возрастная периодизация. Индивидуальный подход в развитии личности ребенка.

Цели воспитания

Цели воспитания в истории педагогики. Современная цель воспитания. Задачи воспитания.

Педагогический процесс

Сущность целостного педагогического процесса и его характеристика. Логика и условия построения целостного педагогического процесса.

Учитель современной школы

Функции учителя. Педагогическая культура учителя. Педагогическое мастерство.

Теория воспитания

Сущность и содержание процесса воспитания

Особенности процесса воспитания. Общие закономерности процесса воспитания. Содержание процесса воспитания.

Принципы воспитания

Специфика принципов воспитания. Общественная направленность воспитания. Принцип гуманизма.

Общие методы воспитания

Проблема методов воспитания, их место в воспитательной системе, психолого-педагогические требования к их использованию. Методы и приемы воспитания. Классификация методов воспитания. Методы формирования сознания личности. Методы организации деятельности.

Формы и средства воспитания

Формы воспитания. Средства воспитания.

Воспитание личности в коллективе

Ученический коллектив. Учение А.С. Макаренко о коллективе. Педагогическое руководство коллективом. Развитие личности в коллективе.

Теория обучения

Понятие о дидактике

Система основных категорий в дидактике и их взаимосвязь. Связь дидактики с другими науками.

Процесс обучения

Сущность процесса обучения. Цели обучения. Содержание учебного процесса. Специфика отбора содержания образования. Движущие силы и противоречия в обучении. Закономерности процесса обучения.

Принципы обучения

Принцип природосообразности. Принцип сознательности и активности. Принцип систематичности и последовательности. Принцип прочности. Принцип научности. Принцип доступности. Принцип связи теории с практикой.

Методы обучения

Классификация методов обучения. Словесные методы обучения. Практические методы обучения. Наглядные методы обучения. Методы контроля знаний. Активные методы обучения. Выбор методов обучения.

Виды и формы обучения

Виды обучения. Формы обучения. Типы и виды уроков. Структура

уроков. Нестандартные уроки. Подготовка учителя к уроку. Вспомогательные формы обучения.

Средства обучения

Информационно-коммуникационные технологии в образовательной деятельности. Образовательные ресурсы.

Диагностика обучения

Контроль успеваемости. Общие правила оценивания знаний учащихся.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Лихачев Б. Т. Педагогика. Курс лекций / Б. Т. Лихачев. – М., 1998.
2. Подласый И. П. Педагогика. В 2-х кн. / И. П. Подласый. – М., 1999.
3. Подласый И. П. Педагогика: 100 вопросов – 100 ответов / И. П. Подласый. – М., 2001.
4. Ситаров В. А. Дидактика: Учеб. пособие для вузов / Под ред. В. А. Сластенина. – М.: Академия, 2004. – 368 с.
5. Сластенин В.А. и др. Педагогика: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; под ред. В.А. Сластенина. – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 576 с.

Сучасна українська мова

Ключові слова: Загальнонародна мова, літературна мова, мовна норма, діалект, державна (офіційна) мова, фонетика, фонологія, звук, вокалізм, консонантизм, чергування звуків, морфонологія, асиміляція, дисиміляція, подвоєння приголосних звуків, подовження приголосних звуків, склад, наголос, орфоєпія, графіка, орфографія, лексикологія, лексичне значення слова, синоніми, антоніми, пароніми, омоніми, полісемія, активна лексика, пасивна лексика, діалектизми, історизми, архаїзми, неологізми, функціональний стиль, лексикографія, фразеологія, фразеологічна одиниця, словотвір, твірне (мотивуюче) слово, похідне (мотивоване) слово, твірна основа, словотвірний засіб, словотворчий тип, спосіб словотворення, морфеміка, морфема, морф, аломорф, корінь, закінчення (флексія), префікс, суфікс, інтерфікс, постфікс, нульове закінчення, граматика, граматичне закінчення, граматична форма, граматична категорія, словозміна, формотворення, морфологія, частини мови, самостійні (повнозначні) частини мови, службові частини мови, іменник, прикметник, числівник, займенник, дієслово, дієприкметник, дієприслівник, предикативні норми на -но, -то, прислівник, слово категорії стану, прийменник, сполучник, частка, вигук, звуконаслідування, модальні слова, субстантивація, ад'єктивація, прономіналізація, адвербіалізація, кон'юнкціоналізація,

синтаксис, словосполучення, узгодження, керування, прилягання, речення, просте речення, підмет, присудок, означення, обставина, додаток, прикладка, односкладне речення, неповне речення, ускладнене речення, однорідні члени речення, відокремлені члени речення, звертання, вставні слова, вставні словосполучення, вставлені речення, пряма мова, непряма мова, складне речення, складносурядне речення, складнопідрядне речення, безсполучникове складне речення, складна синтаксична конструкція, період.

Фонетика і фонологія

Фонетика і фонологія. Три аспекти вивчення звуків. Голосні звуки та їх класифікація. Позиційні чергування голосних звуків. Фонема і її варіанти.

Морфонологія. Фонетична транскрипція. Приголосні звуки, їх класифікація. Зміни у потоці мовлення (асиміляція, дисиміляція). Акустичні пари: дзвінкі-глухі. Спрощення в групах приголосних. Склад, типи складів. Наголос в українській мові та його національна специфіка.

Чергування И з О у звукосполученнях РИ, ЛИ. Чергування Е з О після шиплячих та j. Чергування Г, К, Х – З', Ц', С'; Ж, Ч, Ш – Г, К, Х. приставні приголосні. Метатеза. Історичні чергування. Найдавніші чергування: О-А, Е-І, Е-О, Е-И, И-Ї, І-А та ін. Чергування О, Е з нульовою фонемою. Чергування О, Е з І. Відхилення від чергування.

Орфоепія

Основні правила української вимови. Орфоепічні словники.

Графіка і орфографія

Графіка. Короткий огляд українського письма. Співвідношення між буквами і звуками. Український алфавіт.

Орфографія. Принципи орфографії. Правопис апострофа та м'якого знака. Орфографічні словники. Нове в «Українському правописі» (1993) та дискусійні проблеми щодо його найновішої редакції. Правопис великої букви, прізвищ і географічних назв. Правила передачі російських прізвищ і географічних назв українською мовою. Правопис слів іншомовного походження.

Лексикологія та лексикографія

Лексикологія. Словникове багатство української мови. Слово як основна одиниця мови. Слово і поняття. Слова однозначні і багатозначні. Пряме і переносне значення слів. Лексика за семантичними зв'язками: синоніми, антоніми, пароніми, омоніми. Стилiстичні функції.

Походження (формування) лексичної системи української мови.

Українські слова в інших мовах. Лексикографія української мови. Короткий огляд лексикографії в історичному аспекті. Характеристика основних лексикографічних праць.

Активна і пасивна лексика. Діалектизми. Історизми та архаїзми. Неологізми. Основні функціональні стилі української мови, їх характеристика. Стилiстична диференціяція української лексики.

Фразеологія

Фразеологія української мови. Джерела української фразеології. Системні зв'язки у фразеології. Відбиття національної специфіки у фразеології. Фразеологічні словники.

Словотвір і морфеміка

Словотвір. Твірне слово і твірна основа. Словотворчі типи. Способи словотворення. Словотвірний аналіз. Морфемна будова слова. Слово і морфема. Морф і морфема. Класифікації морфем. Роль кореневих і афіксальних морфем у формуванні структури слова. Поняття про основу слова. Нульові морфемі. Зміни в морфемній структурі слів. Морфемний аналіз слів.

Граматика

Граматика. Граматичні значення слів у співвідношенні з лексичними. Засоби вираження граматичних значень. Словозміна і формотворення. Граматична форма і граматична категорія.

Морфологія

Предмет і розділи морфології. Частини мови і принципи їх виділення. Явище переходу слів з однієї частини мови в іншу.

Іменник

Іменник, значення іменника, його граматичні функції. Лексико-граматичні розряди іменників. Категорія роду іменників, подвійний рід, подвійні форми іменників одного роду. Виразення роду іменників. Іменники спільного роду.

Число іменників. Однинні і множинні іменники. Залишки двоїни. Відміна і відмінок іменників.

I відміна іменників. Розподіл на групи. Відмінювання іменників першої відміни (коментар). *II відміна* іменників. Розподіл на групи. Відмінювання другої відміни іменників (коментар).

III відміна іменників. Відмінювання іменників третьої відміни (коментар).

IV відміна іменників. Відмінювання іменників четвертої відміни. Субстантивація слів. Словотвір іменників.

Прикметник

Прикметник, його семантичні та граматичні ознаки, семантичні розряди. Форми прикметників. Відмінювання прикметників твердої і м'якої групи. Словотвір прикметників. Ад'ективація.

Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників, форми ступенів порівняння. Якісні прикметники, що не мають ступенів порівняння. Категорія безвідносної міри якості предмета.

Відносні й присвійні прикметники. Проміжні розряди прикметників.

Числівник

Числівник, його значення. Кількісні числівники. Їх розряди. Будова, морфологічні особливості числівників. Походження числівників. Відмінювання числівників, наголошування і правопис.

Займенник

Займенник як частина мови. Групи займенників за значенням. Відмінювання займенників.

Дієслово

Дієслово як частина мови. Дієвідмінювання, відмінювані та невідмінювані форми дієслова. Інфінітив. Дієслівні основи. Категорія виду дієслів. Творення видових форм. Перехідні і неперехідні дієслова. Категорія стану дієслів. Категорія способу дієслів. Вираження форм одного способу в значенні іншого. Категорія часу й особи дієслів. Безособові дієслова. Творення дієслів.

Дієприкметник

Дієприкметник. Активні і пасивні дієприкметники, їх творення. Безособові форми на –НО, –ТО. Стилiстичне вираження.

Дієприслівник

Дієприслівник, як дієслівна форма. Морфологічні особливості й синтаксична роль дієприслівників. Творення, правопис, уживання.

Прислівник

Прислівник. Слова категорії стану.

Службові слова.

Загальне поняття про службові частини мови. **Прийменник. Сполучник. Частка. Модальні слова. Вигуки. Звуконаслідувальні слова.**

Синтаксис

Словосполучення. Просте речення. Головні члени речення, їх вираження. Другорядні члени речення.

Односкладні речення. Неповні речення. Ускладнені речення. Речення з однорідними членами. Відокремлені члени речення. Звертання. Вставні слова, словосполучення. Вставлені речення. Речення з прямою мовою.

Складне речення. Складносурядне речення. Складнопідрядне речення. Безсполучникові складні речення. Складні синтаксичні конструкції. Період.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Арполенко Г.П. та ін. Числівник української мови: Монографія. – К.: Наук. Думка, 1990.
2. Безпояско О.К. та ін. Граматика української мови: Морфологія. Підручник. – К.: Либідь, 1993.
3. Болюх О.В. Парадигматика іменника // Мовознавство. – 1995. – № 4–5.
4. Бурячок А.А. Орфографічний словник української мови. – К.: Вища шк., 1995.
5. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник. – К.: Либідь, 1993.
6. Вихованець І.Р. Дві версії про місцевий відмінок // Мовознавство. – 1994. – № 1.
7. Вихованець І. Навколо проблем предикативності, предикації і предикатності // Українська мова. – 2002.– №1.
8. Словотвір: Підручник. – К.: Вища шк., 1986.

Методика викладання української мови

Ключові поняття: *Методика викладання української мови, наукові основи, основні методичні принципи, специфічні принципи, часткові методи й прийоми, читання, письмо, аудіювання, говоріння, методи й періоди навчання грамоти, фонетичний слух, мовний аналіз, буква, прямий склад, злиття; мовлення, види мовленнєвої діяльності, види мовлення, зв'язне висловлювання, текст, культура мовлення, переказ, твір; читання, способи, різновиди й форми читання, літературний жанр, позакласне читання; граматики, граматичне поняття, процес формування граматичного поняття; частина мови, лінгвістичні засади, іменник, прикметник, дієслово, займенник, прислівник, числівник; будова слова, методика вивчення кореня, суфікса, префікса, закінчення, система вивчення частин слова; фонетичний матеріал, графічний матеріал, орфоепічні уміння й навички, звуко-буквенний розбір, методика орфографії, граматичний та антиграматичний напрями, орфографічна дія, орфографічне правило, орфографічне вміння й навичка, орфографічна пильність, орфографічні вправи, диктант, списування, орфографічний розбір,*

Методика викладання української мови як педагогічна наука.

Методика викладання мови - педагогічна наука. Мета, предмет, завдання методики. Наукові основи методики початкового навчання: психолого-дидактичні основи початкового навчання рідної мови; мовознавчі й літературознавчі відомості в методиці викладання мови. Принципи, методи та прийоми методики викладання рідної мови.

Методика навчання грамоти. Наукові основи методики навчання грамоти. Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти з урахуванням вікових особливостей дітей. Короткий історико-критичний огляд методів навчання грамоти. Звуковий аналітико-синтетичний метод К.Д. Ушинського та удосконалення цього методу вченими-методистами. Основні періоди та етапи навчання грамоти за сучасним звуковим аналітико-синтетичним методом. Добукварний період: розвиток усного мовлення, формування початкових мовних уявлень, методика підготовки до письма, зміст, структура і методика уроків мови. Букварний період: розвиток умінь слухати і розуміти висловлювання, розвиток мовленнєвих умінь (говоріння), методика формування початкових умінь і навичок читання, формування початкового вміння писати, формування знань про мову, уроки читання й письма в період навчання грамоти. Післябукварний період: основні завдання, особливості уроків читання та письма.

Методика розвитку мовлення. Поняття про мовлення. Види мовлення. Мовлення і мислення, Процес породження зв'язного висловлювання (чотири фази). Текст як лінгвістичне поняття. Структура і зміст програми з розвитку мовлення учнів. Робота з розвитку мовлення на вимовному рівні: розвиток, дихання, розвиток дикції, розвиток орфоепічних умінь, розвиток голосу, розвиток виразності мовлення. Лексичний рівень роботи з розвитку мовлення: значення і завдання роботи над збагаченням, уточненням й активізацією словникового запасу: види словникових вправ; методика організації та проведення занять, спрямованих на активізацію словника учнів; форми активізації словника. Методика робіт над словосполученням і реченням. Рівень тексту в розвитку мовлення. Методика формування уявлень про текст. Перекази. Твори.

Методика класного і позакласного читання. Виховне освітньо-пізнавальне значення читання в початкових класах. Короткий історико-критичний огляд методів класного читання. Читання як вид комунікативно-пізнавальної діяльності. Методика проведення голосного та мовчазного

читання. Співвідношення цих двох видів читання в початкових класах. Формування і розвиток навички читання. Технічна і смислова сторони читання. Правильність, швидкість, виразність, свідомість читання. Методика роботи над художнім твором. Основні етапи процесу роботи над художнім твором. Методична реалізація змістових ліній: смисловий і структурний аналіз тексту, мовленнєвий розвиток на уроках читання, літературний розвиток, розвиток творчої діяльності на основі прочитаного. Особливості роботи над творами різних родів і жанрів. Методика роботи над ліричними творами: пейзажна лірика, сюжетна лірика, вірш-роздуми. Методика роботи над драматичними творами: дитячі п'єси, драматичні казки. Методика роботи над епічними творами: оповідання, епічні вірші, казки, байки, легенди, міфи, повісті, повісті-казки. Робота над творами малих фольклорних жанрів. Етапи роботи над творами різних жанрів. Уроки класного читання. Теоретичні засади методики позакласного читання. Три етапи формування читацької самостійності учнів, завдання кожного з них. Види уроків позакласного читання, їх зміст, основні завдання. Облік і оцінка знань з позакласного читання.

Методика навчання елементів синтаксису. Наукові засади методики навчання рідної мови (лінгвістичні, психолого-педагогічні). Методи вивчення мови. Обсяг граматичних понять. Методичні засади формування мовознавчих понять. Процес формування граматичного поняття. Роль і завдання вивчення синтаксису в початкових класах. Напрями роботи. Формування поняття про речення і його типи за метою висловлювання та інтонацією.

Методика розкриття понять «основа речення», «головні і другорядні члени речення», два підходи до роботи над словосполученням. Вивчення однорідних членів речення. Практичне ознайомлення із складним реченням. Ознайомлення із пунктуацією. Види вправ із синтаксису і пунктуації.

Методика вивчення частин мови. Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови, послідовність опрацювання частин мови. Система опрацювання основних частин мови (іменника, прикметника, дієслова): зміст і послідовність роботи по класах, формування загального поняття про виучувану частину мови, методика вивчення граматичних категорій. Вимова і написання відмінкових закінчень іменників, прикметників, особових закінчень дієслів. Словотвір цих частин мови. Методика вивчення займенника, числівника, прислівника. Види вправ, методика їх проведення. Морфологічний розбір, методика проведення.

Методика навчання морфемної будови слова. Значення і завдання

роботи з вивчення морфемної будови слова. Труднощі вивчення теми "Будова слова", їх причини. Система вивчення морфемної будови слова. Зміст і методика роботи на кожному з етапів системи. Особливості вивчення основи слова і закінчення, кореня, префікса, суфікса. Ознайомлення з роллю морфем у вираженні лексичного, граматичного значень слова. Пропедевтичне вивчення елементів словотвору. Робота надбудовою слова у процесі вивчення частин мови. Види вправ, методика їх проведення. Морфемний розбір слів (повний, частковий). Запобігання типовим учнівським помилкам у морфемному аналізі слів.

Методика вивчення основ фонетики і графіки. Методика вивчення фонетики у тісному взаємозв'язку з орфоєпією та графікою. Процес навчання: зміст і послідовність роботи по класах, ознайомлення з особливостями звуків і букв (голосні звуки і позначення їх буквами на письмі; м'які і тверді приголосні звуки, позначення м'якості приголосних на письмі буквами і, я, ю є та знаком м'якшення), дзвінки і глухі приголосні, їх позначення на письмі), ознайомлення зі складом і наголосом (поділ слова на склади, перенос слів, наголошений і ненаголошений склад; напрями роботи над наголосом: засвоєння нормативного наголосу у вживаних словах, формування вмінь і навичок визначати наголос у словах; робота над усвідомленням смислорозрізняювальної ролі словесного наголосу). Робота над усвідомленням учнями взаємозв'язку знань з фонетики, графіки, орфоєпії, орфографії. Методи і прийоми роботи, вили вправ з фонетики. Звуковий і звуко-буквенний аналізи, методика їх проведення. Вимоги до вмінь по класах щодо розташування слів в алфавітному порядку. Структура і методика уроку на вивчення фонетичного матеріалу. Труднощі у засвоєнні елементів фонетики і графіки. Недоліки в знаннях і вміннях молодших школярів, причини виникнення, шляхи усунення.

Методика навчання орфографії. Значення оволодіння орфографією. З історії навчання правопису. Принципи української орфографії: морфологічний, фонетичний, історичний (традиційний), семантичний (принцип диференціації значень). Залежність методики від лінгвістичної природи написань. Формування орфографічних дій і навичок Уявлення пре орфограму. Орфографічні правила (одноваріантні, двоваріантні, правила-рекомендації). Орфографічна дія, орфографічна навичка. Орфографічна пильність. Мотивація орфографічної роботи. Ступені формування умінь з орфографії. Умови формування орфографічної навички. Робота з орфографічним словником. Методи і прийоми навчання орфографії. Вибір методів. Мовний аналіз і синтез.

Імітаційні методи Метод розв'язання граматико-орфографічних задач. Методика вивчення окремих тем з орфографії. Орфографічні вправи: списування, диктант, орфографічний розбір. Вивчення й класифікація орфографічних помилок. Причини виникнення помилок, виправлення і запобігання орфографічним помилкам.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі: Метод. посіб. – К.: Освіта, 2006. – 268 с.
2. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. ред. М.С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Методика викладання української мови: Навчальний посібник / За ред. С.І. Дорошенка. — К.: Вища шк., 1992. – 398 с.
4. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі. (Методика і технологія навчання) / Наумчук М.М. – Тернопіль: Астон, 2005. – 352 с.
5. Хорошковська О.Н. Методика навчання української мови у початкових класах шкіл з російською мовою викладання. – К.: Промінь, 2006. – 256 с.

Методика преподавания русского языка в начальных классах

Ключевые слова: *лингводидактика, предмет методики, специфические принципы обучения русскому языку, лингвистика, методы и периоды обучения русскому языку; виды речевой деятельности, чтение классное и внеклассное, навык чтения, виды чтения, восприятие произведения, анализ художественного произведения, речевое развитие, жанровые особенности произведений для чтения, структура урока чтения; внеклассное чтение, этапы формирования читательской самостоятельности, языковая теория, структурно-семантический подход, функциональный подход, коммуникативный подход, языковые понятия, речевое развитие, фонетика, лексика, словообразование, грамматика, звуко-буквенный разбор, грамматический разбор, пунктуация; орфографический навык, орфографические умения, орфографическая зоркость, орфографические правила, орфографические упражнения, орфографические ошибки; речевая деятельность, виды речевой деятельности; стили языка, пересказ, изложения, сочинения, словарная работа, связная речь (высказывание), монолог, диалог, речевые и грамматические ошибки;*

Методика преподавания русского языка как наука. Теория и методика

обучения русскому языку как наука. Основные задачи методики. Структура курса. Психолого-дидактические аспекты методики русского языка. Принципы обучения русскому языку. Интерпретация общедидактических принципов в методике русского языка. Методы исследования в методике русского языка. Русский язык как учебный предмет в начальных классах. Особенности языкового образования младших школьников на современном этапе обучения.

Методика обучения грамоте. Психолого-педагогические и лингвистические основы методики обучения грамоте. Классификация методов обучения грамоте, их характеристика. Звуковой, аналитико-синтетический метод в его современном виде. Основные периоды и этапы обучения грамоте. Добукварный период, его задачи. Методика формирования у первоклассников понятий «текст», «предложение», «слово», «гласные и согласные», «мягкие и твердые согласные звуки», «слог», «ударение». Содержание и структура уроков в добукварный период. Букварный период. Задачи обучения. Приемы анализа и синтеза. Частотный принцип расположения букв. Методика обучения чтению слогов, слов, предложений, текста. Виды работ над текстом. Структура урока обучения чтению. Грамматико-орфографическая пропедевтика. Послебукварный период, его задачи периода, структура и методика проведения уроков чтения и письма в этот период. Особенности работы с детской книгой в период обучения грамоте. Речевое развитие первоклассников (работа над словарем, над предложением, над связным текстом.). Работа над видами речевой деятельности в процессе обучения грамоте. Задачи обучения письму. Организационные и гигиенические условия обучения письму, методы и приемы обучения. Типичные графические ошибки учащихся. Использование наглядного, дидактического и занимательного материала в период обучения грамоте.

Методика классного чтения. Воспитательное, образовательное и развивающее значение классного чтения. Задачи уроков классного чтения. Основные принципы построения программы по чтению. Содержание и тематика чтения. Виды и способы чтения в начальных классах. Качества полноценного навыка чтения, взаимосвязь и пути их развития, усовершенствования. Виды упражнений для совершенствования навыка чтения (сознательности, правильности, беглости). Методика работы над выразительным чтением. Требования к партитуре текста. Основные литературоведческие положения, определяющие методику чтения и анализ художественного произведения в начальных классах. Психологические

особенности восприятия художественного произведения младшими школьниками. Основные этапы анализа художественного произведения, их задачи. Приемы анализа и виды работ с текстом. Место и особенности словарной работы. Методические основы работы над идеей произведения и его действующими лицами. Речевое развитие учащихся на уроках чтения. Методика чтения рассказа, сказок, басен, стихотворений. Особенности чтения научно-популярных произведений. Особенности работы над загадкой, пословицей, скороговоркой. Основные типы уроков чтения, их компоненты. Обобщающие уроки чтения, их задачи и место в системе уроков.

Методика внеклассного чтения. Задачи и организация уроков внеклассного чтения в начальных классах. Этапы и периоды формирования учащихся как самостоятельных читателей: подготовительный, начальный, основной, заключительный. Принципы отбора детских книг по годам и этапам обучения. Сущность метода чтения-рассматривания и его трансформация от подготовительного этапа к основному и заключительному. Структура уроков внеклассного чтения на каждом этапе.

Методика изучения языковой теории (изучение фонетики, лексики, морфемики, словообразования, грамматики, морфологии, синтаксиса). Значение и задачи начального изучения грамматики, словообразования. Пути реализации воспитательной функции языка. Изучение закономерностей и структуры языка. Практическая направленность обучения. Методические основы формирования у учащихся языковых понятий. Сущность языковых понятий и трудности их усвоения младшими школьниками. Основные этапы усвоения понятий. Взаимосвязь речевого развития и языкового образования учащихся. Содержание начального обучения русскому языку. Система расположения материала по годам обучения. Взаимосвязь между разделами программы. Общая характеристика учебников "Русский язык" для 1-4 классов. Методика изучения основ фонетики и графики. Роль фонетических знаний в овладении школьниками устной и письменной речью. Методика работы над понятиями "звук", "буква", "слог", "ударение". Звуко-буквенный анализ, методика его проведения. Орфоэпическая работа в начальных классах (приемы обучения, виды упражнений). Методика лексики и семантики. Методика изучения морфемного состава слова. Значение и задачи работы. Система изучения морфемного состава слова. Методика изучения отдельных морфем. Разбор слова по составу, методика его проведения в начальных классах. Элементы словообразовательного анализа на уроках русского языка.

Грамматические и словообразовательные упражнения, их типы, применение. Грамматический разбор, его значение, виды, использование в процессе обучения русскому языку. Методические основы изучения частей речи. Система изучения имен существительных. Задачи и содержание работы на каждом этапе. Изучение категории рода, числа, падежа. Методика изучения имени прилагательного. Задачи, содержание работы. Лексико-стилистическая работа в процессе изучения темы. Методика изучения глагола. Формирование знаний о значении, временных формах, о спряжении. Словообразование имен существительных, прилагательных, глаголов. Методика ознакомления с наречием, именем числительным, местоимением. Методика работы над предложениями и союзами в начальных классах. Система работы над элементами синтаксиса и пунктуации. Особенности формирования понятий "словосочетание", "предложение", "главные и второстепенные члены предложения" «однородные члены предложения». Принципы обучения пунктуации. Виды упражнений для работы над пунктуацией.

Методика работы над формированием орфографических навыков. Задачи обучения орфографии в начальных классах. Особенности расположения орфографического материала. Понимание природы орфографического навыка в методике, процесс его формирования. Орфографические умения. Виды упражнений для формирования орфографической зоркости. Основные группы орфографических правил, организация работы над ними. Формирование у младших школьников навыков правописания безударных гласных, глухих и звонких согласных. Методика обучения письму слов с непроверяемыми орфограммами. Виды орфографических упражнений. Основные типы орфографических ошибок. Методика работы над предупреждением и исправлением ошибок.

Совершенствование речевой деятельности младших школьников, речевое развитие Психолого-лингвистические основы совершенствования речевой деятельности. Речь как средство развития мышления учащихся, ее функции и виды. Условия успешной речевой деятельности и успешного развития речи младших школьников. Требования к речи. Периодизация речевого развития. Основные направления развития речи. Текст как основное лингвистическое понятие методики развития речи. Особенности работы над темой «Текст». Методика подготовки учащихся к написанию разных типов текста: описание, повествование, рассуждение. Методика обучению слушанию как виду речевой деятельности. Понятие "связная речь". Задачи развития

связной речи. Основные умения в области самостоятельной связной речи, которыми должны овладевать школьники в начальных классах. Виды упражнений в связной речи. Методика обучения созданию высказывания. Обучение диалогической речи. Устные пересказы прочитанного и письменные изложения, их виды. Методика работы над каждым видом. Построение уроков, посвященных изложениям. Анализ изложений. Сочинение как форма устного и письменного выражения мыслей, знаний, умений учащихся. Классификация сочинений по источникам материала, по жанру, по типу текста, стилю, месту выполнения. Методика работы над построением сочинения. Методика проведения уроков обучения сочинению. Анализ сочинений. Критерии и нормы оценивания изложений и сочинений. Речевые и грамматические ошибки, их типы, причины и способы исправления. Виды письменной деловой речи в начальных классах, методика работы над деловыми бумагами. Методика работы над словарем. Задачи и основные направления работы. Способы объяснения лексического значения слов. Работа над синонимами, антонимами, фразеологизмами, многозначными словами, словами с прямым и переносным значением. Синтаксическая работа в системе развития речи учащихся.

Рекомендованная литература

1. Желтовская Л. Я., Соколова З. Н. Формирование каллиграфических навыков у младших школьников. – М., 1987.
2. Кирей І. Ф., Трунова В. А. Методика викладання каліграфії в початковій школі. – К., 1994.
3. Коваль А. П. Методика преподавания русского языка в школах с украинским языком обучения. – К., 1989.
4. Коваль А. П. Наглядность на уроках русского языка в начальных классах. – К., 1986.
5. Коваль А. П. Специфика обучения русскому языку в начальных классах. – К., 1990.
6. Львов М. Р. Словарь-справочник по методике русского языка. – М., 1988, 1997.
7. Львов М.Р., Рамзаева Т.Г., Светловская Н.Н. Методика обучения русскому языку в начальных классах. – М., 1987.
8. Львов М.Р., Горецкий В.Г., Сосновская О.В. Методика преподавания русского языка в начальных классах. – М., 2002.
9. Львов М. Р. Правописание в начальных классах. – М., 1991, 2001.
10. Львов М. Р. Методика развития речи младших школьников. – М., 1985.
11. Львов М. Р. Основы теории речи. – М., 2000.
12. Русский язык в начальных классах: Теория и практика обучения / Под ред. М.С. Соловейчик. – М., 1998.

Методика преподавания природоведения

Предмет, задачи методики преподавания. Методологические основы методики преподавания природоведения, ее связь с другими науками.

Содержание и воспитательные задачи курса природоведения в начальных классах. Принципы содержания и построения школьного курса природоведения.

Формирование природоведческих представлений и понятий. Методика формирования и развития понятий.

Наглядные средства обучения природоведению. Уголок живой природы. Географическая площадка. Работа с глобусом и географической картой.

Методы обучения природоведению. Словесные методы обучения природоведению. Наглядные методы обучения природоведению.

Формы организации изучения природоведения в начальных классах. Формы организации учебной работы. Урок – основная форма организации учебной работы по природоведению. Классификация уроков. Домашняя работа. Виды домашних заданий. Ведение календаря природы. Кружковая работа.

Урок – основная форма организации учебной деятельности учащихся. Комбинированный урок. Предметные уроки. Урок-экскурсия по изучению природы. Виды экскурсий. Подготовка учителя к экскурсии. Логика проведения экскурсий. Интегрированные уроки с приоритетом изучения природы. Объекты интеграции. Этапы подготовки интегрированного урока. Внеклассная работа по природоведению.

Характеристика методов обучения природоведения младших школьников.

Классификация методов: наглядный, словесный, практический, объяснительно-иллюстративный, репродуктивный, проблемно-игровой, частично-поисковый, исследовательский. Демонстрация. Наблюдения. Виды наблюдений. Природоведческий рассказ. Структура рассказа. Виды рассказов: по содержанию, по уровню познавательной активности. Работа с текстом книг. Природоведческая беседа. Репродуктивная и эвристическая беседа. Требования к беседе. Дидактические игры природоведческого содержания. Виды дидактических игр. Опыты и эксперименты, их виды. Проект. Структура творческих проектов природоведческого содержания.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Байбара Т.М. Методика обучения природоведению в начальных классах. – К., 1998.
2. Пакулова В.М., Кузнецова В.Н. Методика преподавания природоведения. – М., 1989.
3. Савченко О.Я. Сучасний урок в початкових класах: Посібник для вчителя. – К., 1997.

Теория и методика обучения математике в начальных классах

Предмет и задачи методики начального обучения математике. Формы организации обучения учащихся математике. Проверка и оценивание знаний, умений и навыков.

Нумерация чисел в пределах 10. Нумерация чисел в пределах 100. Нумерация чисел в пределах 1000. Нумерация многозначных чисел.

Устное сложение чисел в пределах 10. Устное сложение чисел в пределах 100. Устное сложение чисел в пределах 100. Устное вычитание чисел в пределах 100. Табличное умножение чисел. Табличное деление чисел. Устное умножение чисел. Устное деление чисел.

Письменное сложение чисел. Письменное вычитание чисел. Письменное умножение чисел. Письменное деление чисел.

Ознакомление с основными величинами, их измерением. Меры величины, ознакомление с приборами измерения величин.

Методика решения простых сюжетных задач. Работа над составной сюжетной задачей. Методика решения задач на встречное движение. Методика решения задач на движение в противоположных направлениях. Методика решения задач на время. Методика решения задач на покупку. Методика решения задач с пропорциональными величинами.

Ознакомление с дробями. Решение сюжетных задач на нахождение числа по его дроби. Решение сюжетных задач на нахождение дроби от числа.

Числовые выражения, числовые равенства и неравенства. Уравнения, решение уравнений.

Формирование представлений о простейших геометрических фигурах (точка, линия, луч, угол). Формирование представлений о многоугольниках (треугольник, прямоугольник, квадрат). Периметр многоугольника.

Математические кружки. Математические утреники. Математические олимпиады.

РЕКОМЕНДОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА

1. Белошистая А. В. Обучение решению задач в начальной школе / А.В. Белошистая. – М., 2003.
2. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – Тернопіль: Богдан, 2008. – 336 с.
3. Истомина Н. Б. Методика обучения математики в начальных классах / Н.Б. Истомина. – М.: Академия, 2002. – 288 с.
4. Теоретические и методические основы изучения математики в начальной школе / А В. Тихоненко. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 349 с.

Председатель профильной
аттестационной комиссии

И. П. Акиншева